Ч. 102 (13.647). Львів, неділя 22. квітня 1934. Pocztowe opłaty opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

„Талергофський зїзд".

„Русскій Голос" повідомляє, що 21. травня ц. р. (другий день латинських Зелених Свят) відбудеться у Львові II. зїзд б. талергофців, що має стати загальним зїздом і переглядом сили „русских" не тільки з Галичини і з північно-західних земель, але й із Закарпаття, Буковини, Югославії і т. д. Особливо велика прогулька має приїхати на зїзд із Закарпаття. Підчас зїзду буде відслонений „памятник незнаного талергофця" на Личаківському цвинтарі (це буде мабуть гробниця, бо туди мають перенести тлінні останки одного з талергофських мучеників). У звязку зі зїздом львівські москвофіли приготовляють ріжні імпрези і з тією метою створили кілька окремих комісій. Збирають теж жертви на „памятник талергофця", одначе та збірка, як видно зі звідомлень, іде дуже пиняво.

Мін. Барту конферуватиме з марш. Пілсудським.

ВАРШАВА, 20. 4. ПАТ. Вчора оголошено програму гостини міністра Барту в Варшаві. На другий день свого побуту в Варшаві мін. Барту конферуватиме з маршалом Пілсудським.

Великий політичний процес у Румунії.

БУКАРЕШТ, 20. 4. ПАТ. Слідство виявило, що змовники з полк. Прекуном, які підготовляли на Великдень державний переворот, задумували розігнати партійний уряд і ввести диктаторський уряд під проводом Прекуна, а фірмою короля Карла II. Підготовка державного перевороту тягнулася вже 2 і пів року. Вночі із 7. на 8. квітня ц. р. вирішено викликати переполох у Букарешті, міністрів і вищих державних урядовців арештувати в катедрі підчас резурекції. Короля пляновано арештувати по дорозі до катедри і приневолити, щоби признав диктаторський уряд своєю королівською владою. Переворот підготовлено теж у більших містах Румунії. В Будапешті призбирали змовники більшу кількість зброї і муніції. Змовників зрадив сержант Тану, якого в нагороду призначили вже підпоручником.

В пятницю 20. квітня ц. р. почався вже перед военним судом процес у Букарешті проти 13 змовників. Судом проводить генерал Ґріґорі Корнічу, а обвинувачує підполковник Готіняну. На лаві обвинувачених засіли: 1) підполк. Віктор Прекун, 2) майор Василь Нівбра, 3) капітан Октавіян Флешарю, 4) капітан Штефан Месарошю, 5) поручник Ґліґор А. Маріян, 6) підпоручник Николай Дордя, 7) підпоручник Константин Настасе та пять цивільних людей, 8) Евген Феріеару, 9) Юлю Орбан, 10) Ілля Мандрущю, 11) Теодор Пенчю, 12) Арсеніє Стримбу та 13) підполковник жандармерії Барбу Васіле.

Японія остерігає Лігу Націй.

ЛЬОНДОН, 20. 4. ПАТ. В політичних колах Англії викликала велике враження офіційна осторога японського міністерства закордонних справ, переслана до Ліги Націй, щоби не сміла ухвалювати міжнародню позичку для Китаю, бо Китай може вжити ці гроші на військо. Якби це сталося, Японія розвине рішучу протиакцію. В Льондоні невдоволені з Японії, яка згідно з доктриною Монро забороняє вмішуватися до справ Китаю. Англійські політичні кола підкреслюють, що Вашингтонська конвенція устійнила засаду політики „відкритих дверей" в Китаю для всіх учасників тієї конвенції. Мін. Саймон заявив, що британський уряд ще не устійнив, хто з японського міністерства закордонних справ зладив повищу заяву. Міністер здогадується, що заяву зладив пресовий відділ японського міністерства закордонних справ.

„Манчестер Ґардієн" здогадується, що японська осторога Ліги Націй звернена до Людвика Райхмана, який посередничить між Китаєм і Лігою Націй, який ніколи не скривав своєї ненависти до Японії.

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. Французька преса обговорюючи різкий виступ Японії проти Ліги Націй, підкреслює, що япноська політика звертається головно проти Злучених Держав. „Інтрансінжан" пише, що в Китаю дійде до зудару двох доктрин Монро, азійської і американської, який доведе між обома державами до перегонів у зброєннях. Ці зброєння будуть дневним виступом до морської конференції, яку скликано на 1936 р.

ЯПОНІЯ ЗАСПОКОЮЄ.

ТОКІО, 20. 4. ПАТ. Представник японського міністерства закордонних справ, згадуючи про коментарі до заяви японського уряду про політику в Китаю, заявив, що Японія не думає ломити договори чи відхилятись від політики „відкритих дверей". Японія не думає нарушувати самостійности Китаю. Японія бажає добробуту для Китаю, бо сподіється тягнути користи з торговлі з китайцями. Одначе добробут Китай осягне власними силами, а не за допомогою чужих держав або Ліги Націй, бо це довело би до визиску Китаю.

Заворушення селян у СССР.

Бють комсомольців.

МОСКВА, 20. 4. ПАТ. Большовики розвели широку акцію між селянами, щоби ці перевели весняні засіви. Засівна кампанія вкликала саме протилежні наслідки. Селяни протестують проти комсомольців, які наглядають над інвентарем, весняними роботами і засівами. В багатьох селах колхозники побили важко своїх наставників. У Курщині приказав прокуратор притягати колхозників до строгої відповідальности за контрреволюцію, коли будуть виступати проти контролі.

Німецька повітряна сила.

В париському тижневику „Арме Модерн" появилася цікава стаття маршала Петена, тепер міністра війни, що вславився обороною Вердену. Автор остерігає французьку опінію перед можливістю німецької повітряної атаки й домагається, щоби Франція сконцентрувала свої сили на розбудову великої повітряної фльоти. Марш. Петен стверджує, що Німеччина має тепер величезну армаду із 800 літаків, готових до акції на терені Франції зараз першого дня війни. Армада має 600 бомбардових літаків і 200 легких. Якщо Німеччина змобілізує цю силу над Реном, то німецька повітряна фльота може за одним замахом кинути 500 тон бомб на міста Мец, Верден, Нансі, Штрасбурґ і Мезієр, 250 тон на міста Амієн, Париж, Оксер і Діжон, 150 тон на такі точки як Каен, Ле Ман, Тур і Клермон. Крім того німецькі літаки можуть перетранспортувати 100 тон бомб аж над порти Брест і Бордо.

Щонайменше 100 німецьких літаків типу К45 може перевезти по 1 тоні бомб на віддаль 650 км. Тип літака К43, озброєний в 5 скорострілів, може забрати пів тони бомб на нічний лет на віддаль 500 км. Німецький великан DOX може помістити 170 осіб залоги, яка на випадок потреби може висісти поза лінією околів і знищити легко залізничі лінії, мости і т. п.

ЗА ДОБРУ ШКОЛУ.

НОВИЙ І СТАРИЙ ТИП СЕРЕДНІХ ШКІЛ. НОВІ МІНІСТЕРІЯЛЬНІ ПРИПИСИ КОНКУРСОВИХ ІСПИТІВ ДО СЕРЕДНІХ ШКІЛ. — НЕ СМІЄМО ДОПУСТИТИ ДО ЗМЕНШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СЕРЕДНЬОШКІЛЬНОЇ ПЛОЩІ. — СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ ДО ВЕЛИКОЇ МЕТИ.

Не дасться заперечити, що новий тип середніх загально-освітніх чи ріжного роду фахових шкіл є більше практичний і більше пристосований до життя і змінених повоєнних відносин, ніж давні передвоєнні типи цих шкіл. З огляду на скорочений до половини час навчання в новітніх школах — вони розмірно й дешевші, а це також має неабияке значіння в часі перманентної кризи.

Та наше громадянство занадто зжилося з давними типами шкіл і занадто поволі привикається до нового зреформованого шкільництва, щоби як слід визнавалося у змінених обставинах, приноровлювалося до них і якнайбільше використовувало їх у свою користь.

Шкільний рік 1933-34 наближується до кінця і батьки стоять перед важким питанням, що їм почати з їхніми дітьми. Дати влучну відповідь на це актуальне питання, дати добру, але дійсно добру (!) раду — дуже важко. А всеж таки годі йти в невідоме й ділати навмання, а ще гірше взагалі нічого не робити і бути тільки бездушним предметом обставин та їхньою іграшкою. І тому хочу тим справам присвятити декілька слів.

Міністерство освіти оголосило у своїм урядовім деннику з 21. березня 1934 р. ч. 2. обіжник ч. 30. з 7. березня 1934 р. (II. S-1882/34) у справі організації 1934-35 шк. року в середніх і загально-освітніх школах та заведеннях для образування вчителів. На підставі того обіжника до I-их кляс нового типу шкіл приймають дітей від 12—16 літ, що скінчили VI-тий відділ 7-клясової школи*), або I. і II. клясу середньої школи старого типу, або приватистів, себто тих, що не ходили до таких шкіл, але вчилися приватно дома чи на збірних корепетиціях.

Одні і другі мусять здавати іспит до I. кляси середньої школи нового типу. Тільки ті, що мають свідоцтво VI. кляси державної чи приватної школи, або II. кляси середньої школи старого типу — здають українську мову, польську мову, ґеографію й аритметику з ґеометрією, а крім того при предметі мови „справджують" також знання історії та при ґеографії знання природи. Натомість приватисти, що не ходили до таких шкіл і не мають таких шкільних свідоцтв, здають всі предмети з VI. кляси народньої школи крім рисунків, ручних робіт, співу й руханки.

Якщо добре придивимося тим постановам, то прийдемо до переконання, що вступний іспит такої дитини, що має свідоцтво і такої дитини, що свідоцтва не має, не багато ріжниться. Фактично всі учні (навіть зі свідоцтвом) здають іс-

*) Якщо дитина має свідоцтво скінченої VI кляси нар. школи, то її припустять до іспиту, хочаб не мала скінчених повних 12 літ життя.

пит з усіх предметів; бож яка суттєва ріжниця між іспитом і „справджуванням знання"? — Тому фактично (суттєво) нема ріжниці. Бо не свідоцво рішає, тільки дійсно отверджене іспитом знання.

Одначе це ще не все. Більше значіння може в даних обставинах мати чергова з ряду постанова, а саме:

„Якщо здало більше кандидатів, як є місць, то першенство мають краще підготовані й більше уздібнені".

Ті, що здали іспит до I. кляси середньої школи, але їх не приймили з причини недостачі місця в тій школі, одержать — на бажання — посвідку і можуть бути приняті в іншій школі без іспиту.

Чому такі зарядження? Бо вже тепер передбачують, що наплив дітей до державних шкіл буде щонайменше двічи більший, ніж ті школи зможуть їх помістити.

Вправді згаданий обіжник міністерства освіти передбачує в таких випадках отвирання рівнорядних відділів, „де зайде потреба до цього", але в кожному такому поодинокому випадку треба предложити умотивовані внески в службовій дорозі до міністерства освіти і від нього узискати згоду. Якщо зважити, що нова реформа шкільництва мала на цілі також передовсім зменшити буджет шкільництва — не можна робити собі великих надій на рівнорядні кляси. І тому саме міністеріяльний обіжник передбачує „першенство" між учнями, що „здали іспит" у приниманні до середніх шкіл нового типу, чи — як це називає польська преса — передбачує „конкурсові вступні іспити до державних шкіл".

Так мається справа в польських середніх школах, яких число у відношенні до польського населення пропорціонально в десятеро більше, ніж число українських середніх шкіл у відношенні до українського населення. До того ж у звязку з новою шкільною реформою площина кляс в українських середніх школах зменшилася на 60 прц., як це свого часу цифрово виказав інсп. В. Кузьмович.

Отже яка рада? Безумовно використати всі можливости в українських державних школах і не тільки задержати і так сильно звужений наш стан посідання, але — оскільки мога — його поширити. Одначе на цьому не кінець. Треба також головно власним почином, поповнювати браки і не допускати до жахливої духової павперизації нашого чергового покоління, якої фатальні наслідки навіть годі собі тепер уявити.

Тому нашим обовязком використати всі наші приватні середні школи, які не мають ніяких „конкурсових" обмежень і таким чином піднести нашу молодь на такий рівень знання, щоби могла конкурувати з освіченою молодю наших сусідів. Якщо поляки кажуть нині, що властиво нема в них надміру інтеліґенції, тільки вона невідповідно підготована, невідповідно вжита і не на своїх місцях, — то в порівнанні з тим ми, українці, мусимо говорити не про надмір тільки про недостачу української інтеліґенції, але меткої, творчої, а не давньої схолястичної, буквоїдної, пасивної, що безнадійно жде тільки на готові посади. Новий тип особливож наших приватних шкіл безперечно зближений більше до життя і повинен дати активний елемент, що серед усяких навіть найтяжчих обставин зуміє творити нові варстати праці для добра власного і добра нації. Десятки тисяч чужинців живе на нашому орґанізмі і з нашого орґанізму, десятки тисяч невикористаних можливостей. Одначе не використають їх ті, що не матимуть потрібної освіти, що не будуть підготовані до нових змінених безперечно дуже твердих обставин життя. Тому ґрунтовно хибна тактика піддаватися депресії і не використовувати всіх можливостей, які в даних обставинах можна і безумовно треба використати, але безнадійно „спуститися на дно". Отже фатальну прислугу роблять батьки своїй дитині все одно: хлопцеві чи дівчині, якщо можуть — кажім навіть з великими жертвами — дати їй потрібну новочасну середню освіту, а того не роблять.

І ще одно: можуть піднестися закиди, що батьки посилали би дітей до державних шкіл, бо не стати їх на оплату приватних шкіл. Такий заміт нестійний, бо тепер оплати в державних школах такі великі, що рівняються а навіть подекуди перевищають оплати прив. сер. шкіл. Особливож середні школи Т-ва „Рідна Школа" йдуть якнайдальше на зустріч під тим оглядом.

Тому — поки ще час — поспішно підготовляти нарибок до I-их кляс середніх шкіл нового типу, при чому особлившу увагу звернути на середні школи „Р. Ш.", які бездоганно сповняють своє завдання, стоять на високому рівні і мають якнайкращу славу. Всі середні школи „Р. Ш." якнайкраще вивінувані в научні засоби, більшість їх міститься в прегарних гігієнічних доміках та мають відданий свому званню учительський збір з повними кваліфікаціями.

Возьмім дівочу гімназію „Р. Ш." у Львові. Вона з новим шк. роком переходить до власного будинку-палати, який з фондації незабутнього голови „Рідної Школи" пок. Іллі Кокорудза вибудувала його дружина пані Іванна Кокорудзова.

В Дрогобичі міститься коедукаційна гімназія „Р. Ш." в репрезентаційнім власнім будинку, уладженім по вимогам найновішої техніки, педаґоґіки й гігієни. Те саме в Яворові і в Рогатині.

В Коломиї займає дівоча гімназія „Р. Ш." цілий поверх Народнього Дому. Вона прегарно вивінована в усі научні засоби, має з місці простору руханкову салю й т. д. і т. д.

Гарну славу мають дівоча гімназія „Р. Ш." в Станиславові та коедукаційна гімназія „Р. Ш." в Золочеві.

Прегарні поміщення й научні засоби мають гімназії нового типу „Р. Ш.", перетворені з учительських семинарій в Самборі і Стрию. Коедукаційна гімназія „Р. Ш." в Тернополі силою обставин заступає зліквідовану у 1930 р. українську державну гімназію. Гімназія „Р. Ш." в Чорткові має найкращі умовини розвитку і приступає до будови власного будинку.

Коедукаційна гімназія „Р. Ш." в Городенці міститься у власному будинку, а городенський повіт доволі маючий і свідомий, щоби у своєму

повітовому осередку удержав добре поставлену й вивіновану середню школу. Очевидно, якщо зайшлаб потреба, змінити тип тієї школи, можна з огляду на близькість середніх шкіл „Р. Ш." в Коломиї і Чорткові, то заздалегідь мусілоб над цим застановитися громадянство Городенки й повіту та вирішити щось конкретного.

При цій нагоді не можу поминути дуже маєтісної 3-літньої фахової коедукаційної торговельної школи „Р. Ш." у Львові, яка перенеслася до будинку „Р. Ш." при вул. Хшановської ч. 9. Вона випустила вже сотні молоді, які мають гарний незалежний хліб у руках.

До середніх шкіл повинні обовязково посилати свої діти не тільки всі інтеліґентні батьки, але й селяни, ремісники та робітники. Річ у тім, щоби не дати пропадати в безпросвітній темряві ніякій талановитій людині, що може колись велику прислугу віддати свому народові. Незаможні а талановиті діти можуть числити на [illegible] полекші.

Щоб уможливити удержання своїх дітей, повинні селянські батьки влаштовувати [illegible] бурси чи звичайні збірні станції за харчами. Чотири роки — цеж не вік!

Спільними силами мусимо змагати до піднесення культурного рівня, до створення новочасного інтеліґентного громадянина, без [illegible] ніякий нарід не може правильно розвиватися, ані зреалізувати своїх високих ідеалів.

Іван Герасимович.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. КВІТНЯ 1934.

РОМАН ДУДИК

АЛЯРМ!

(Спомин із австрійської старшинської школи.)

Старшинська школа XI. корпусу б. австрійської армії в Еґерндорфі на Шлеську. Тут цілий „Вавилон": українці, поляки, чехи, серби, німці, мадяри, румуни, італійці, жиди, словом—Австрія... У нас дисципліна залізна! А ми вже не люди, а машини: на приказ стаємо, на приказ лягаємо, на приказ їмо, на приказ спимо!.. Жартів у нас нема! Щось не до ладу — кримінал! А „до ладу" ніколи нема... А на муштрі, Боже! Крок рівний, якби йшов один чоловік, груди випрямлені мало не вискочать зпід „мундуру", голова вгору, зір вовка, а земля дудонить, аж стогне: **eins, zweii... eins, zweii... eins, zweii... halt!** Грим! і стоїть мур, а над ним осінняя тиша, навіть здається серце стало...

Nieder! — нема нас! Шар косою — покіс!..

Auf! уже мур!... Так, це дуже гарно, чудесно!

А щось трішки не так — кримінал, а „так" — теж кримінал... Хвалити? За що?... Військо!...

Meine Herren! Wir haben schon lange den Krieg verloren: der Mann haltet die Kape schief! — кричить пан командант школи. — **Drei Tage Arest!***)

Jawohl! — відзивається машина — і справа полагоджена.

— Співати!

Поворот до касарні і бадьорий спів, бо нам весело... А співали би вже тобі вічную память, але тихо! Ануж відгадає думку — такий він, а жартів у нас нема — отже „**Ich hatte einen Kameraden**"...

Ніч. Тільки спокою, що в ночі. Люди-колоди, ні, колоди. Здається може грюкнути наша 42½ центиметрова гавбіца, а їх не побудить! Вже від двох годин саля від хропіння трясеться, а я не сплю! О, як щасливі люди ті зі здоровими зубами, або й ті, без зубів!... Вже коби хоч боліла рука, нога, голова, живіт, все-все інше, але не зуб! Ах мати такі зуби, як має он той грубий чех. Аж то зуби, як оріхи, біленькі, здорові... Стверджую, що найщасливіші люди на світі є ті, що мають здорові зуби.

Нема ради. Встаю, вбираюся і ходжу довкола салі, ходжу і ходжу, як купець по порожній крамниці. Шукаю заняття. Готовлю все до завтрішньої муштри. Автім, у салі пронизливий голос труби. Спершу думаю жарт. Та ні! Сурмач трубить аж виски йому тремтять! Біжу до нього, питаюся, що сталося, показує на вихід. „У нас жартів нема", беру свої манатки і з ними на двір. Тут нема ще нікого. Хочу вертатись — командант!

— Хто це? питає. —Голошусь.

— Чого тут вийшли?

— Є алярм, голошу слухняно, пане сотнику, отже я вийшов на постійне місце збірки моєї сотні і жду дальших приказів — відповідаю, а думаю: все одно **drei Tage**..

А сурмач трубить далі „алярм", до якого наш брат уложив слова:

„Вставай Іване, вбирайся в штани",
Вставай Іване, вбирайся в штани...

Касарня ґуде — гніздо джмелів! Одинцем вилітають з дупла... Відразу знати, що сполошені. У того наплечник на грудях, у цього кріс на шиї, а хлібник у зубах. Одна рука держить штани, а друга тремосить гачки від наплечника, що теж зі страху почіпались за що попало, не за те, що треба... Якийсь румун плаче сарака: якийсь „чортешті" вхопив його кріса, а він вояк, а ще й на війні!... „Бідні хлопці — думаю, що їм із того, що мають здорові зуби? О, мій зуб уже не болить, алярм — здоров! А якого минув клопоту! От дивіть: Доктор Гіршгорн! („наш чоловік зпід Самбора). Бідачисько з чим міг, і з тим утік: сорочка, підштанці і ремінець від штанів у зубах. У руках штани, які нині мають тільки одну ногавицю, так тяжко у них улізти. А командант глядить! Буде тобі, буде!...

Позір! — мак сій!...

Командант:

— О так, о так! (драматично): **Wir haben schon lange den Krieg verloren!...** (Ґрізно, як весняний грім). Це має бути алярм? Де? В школі официрській — повторяю: о-фі-цир-ській! Ви хочете стати офіцирами? Ви? Ви? Хто? Котрий? Виходь сюди вперед! (Павза — ніхто не виходить...) Та я його замкну, аж слухне у кримінале, зплісніє, хробаки його поточать, щурі їзжеруть!... Це інтеліґенція? Тьфу на таку інтеліґенцію, що штани губить!...

— **Was sind sie im Zivil?**

— **Jurist — Herr Hauptman!** — відповів у со[illegible] рочці д-р Гіршгорн.

— **Ach so, sie schauen doch, wie ein Paragraf aus!... Vierzehn Tage verschärften Arest!** Там в арешті будеш роздумувати над тим, що має вояк робити, щоби ходив у штанах.

— А тепер виступлять наперед ті, що вийшли на „алярм" найскорше.

Я виступив перший, за мною ще трьох.

— Цих людей призначаю „фрайтрами" (старш. стрілець), а ціла школа має тиждень касарняного арешту, бо такий алярм, як оце був нині, це індоленція, це пародія, хамство, свинство — розумілн?...

*

Лягаємо щераз спати. Я збираю ґратуляції! — фрайтром став! Знову не засну. Думки насіли голову, як комарі. Адже я несподівано став... „шаржою"... Мушу якнайскорше відфотографуватися зі звіздкою, побачу як [illegible] це буде до лиця... Світлину відошлю своїй [illegible] чині, хай знає, що я не оферма, а фрайтер. [illegible] краще „підстаршина". Зрештою, хай сам [illegible] ґадається, може й думати, що „лайтнантом" став! „Лайтнант" — теж одна звіздка. У всякім разі я аванзував, як і чому — це моя річ. Добре, що зуб не вміє говорити!...

— — — — — — — — — —

Рано збірка. Насуплений командант вже [illegible] редімною. О, давно я вже так не витягнувся, як сьогодні! Стою, як пружина, як [illegible] шаржі.

— Де ваші відзнаки як фрайтра?

— Не мав ще часу орипнти — голошу слухняно.

— **Drei Tage Arrest** — щоби мали час пришити відзнаки. **Erledigt.**

— Ага: це думаю: **Sic transit gloria mundi!**...

*) Деякі звороти переповідаю німецькою мовою, бо вони з „військового словника" і думаю, що краще передати їх оригінально.

Премії

для точних передплатників „Діла".

Для памяти стверджуємо, що досі проголосили ми такі премії:

1. **Радіо**-Приймач Батерійний Новий удосконалений „**ЧВІРКА Б**" PHILIPS'А — із голосником усередині і 4-ма лямпами „MINIWATT". Виробу фабрики: POLSKIE ZAKŁADY PHILIPS, Warszawa, Karolkowa 36/44. Вартість зол. 235.

2. **Килим**, прегарний, проєкту арт. Петра Холодного, вартости зол. 150. Килим закуплений у фірмі: ГУЦУЛЬСЬКЕ МИСТЕЦТВО, Косів коло Коломиї.

3. **Туалєтка з дзеркалом** для пань — гуцульського мистецького виробу, — вартости зол. 180. — закуплена у фірмі: Торговельно-Промисловий Дім „**Доставa**", Львів, вул. Домініканська ч. 12.

4. **Чаю** найліпшого два кг. і **Кави** найліпшої два кг. вартости зол. 100. Товар доставить фірма: Перше Варшавське Імпортове Т-во „**E. W. I. G.**" Акц. Сп. Варшава, Лешно 10.

5. **Подорож** кораблем з Ґдині до Стокгольму. Речинець виїзду дня 2-го серпня ц. р. Подорож закуплена у фірмі ПОЛЬСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖЕЙ **ФРАНКОПОЛЬ**, Варшава, Мазовецька ч. 9.

6. **Криниця.** Одномісячний побут враз із повним знаменитим утриманням і окремою кімнатою у пансіоні пані М. Яблонської „ВІЛЛЯ ТАТЖАНСЬКА" „WILLA TATRZAŃSKA" в Криниці.

Чергові премії подамо в дальших числах нашого часопису.

До участи в льосуванні будуть допущені ті передплатники, які в хвилині замкнення лісти зголошень вирівняють передплату.

2 скрині ґранатів.

Змова на румунського короля Карла І. та політично-господарський підклад діяльности „Залізної Ґвардії".

Нова сензація: у Великодну неділю змовники мали перевести в Букарешті державний переворот. Офіціяльний комунікат заперечував спершу справді фантастичні вістки, які на до тему миттю облетіли всю закордонну пресу та старався звести всю історію до неповажної змови кількох нижчих військовиків. Однак оголошений недавно прилюдно вислід слідства ставить у стан обвинувачення м. і. таки полковника Прекупу, одного з найближчих прихильників короля, того старшину, що перевіз аеропляном Карла І. з вигнання у Парижі назад на румунський престіл. І в світлі нинішніх звідомлень з офіціяльних румунських джерел — розкрита йударемнена змова далеко не виглядає невинно: дві скрині бомб, які мали розкидати по Букарешті в момент замаху та панцирне авто, яке буцімто мало наосліп сіяти по вулицях кулеметні кулі — це не дрібниця. Розкрив змову підстаршина, який саме ті скрині перевіз з провинціонального ґарнізону до столиці. Винуватці сидять за решіткою і влада може використати змову для скріплення свого авторитету та для загострення режіму. Однак на конфіскаті скринь із бомбами проблема гріжкости політичних відносин у Румунії зовсім не вичерпується. І хоча члени „Залізної Ґвардії" після недавнього процесу за вбивство прем'єра Дуки знову станугь перед трибуналом військових суддів, — то проте **обективні** дані дають „Залізній Ґвардії" величезне поле для найбільш неперебірчивої демаґоґічної агітації, яка промощує їй шлях і до селянських мас, і старшинських кол, і навіть міщанських „зараністичних" однодумців.

Цими обективними даними є передовсім жахлива господарська ситуація Румунії, якої виcvватцем головно є хижацький французький капітал. Те, що ми кілька днів тому писали про ціну, яку Франція каже Польщі платити собі за свою приязнь, треба стосувати до франко-румунської приязни в десятикратному побільшенні. Французькі політичні і фінансові впливи є в Румунії такими могучими, як в ніодній іншій европейській державі. І ніодна між інша держава так дошкульно тих впливів не відчуває на своїй шкурі. Не лише приватне румунське господарство, але й державний скарб є „клієнтом" французької фінансієри, у тому розумінні, що та фінансієра є фактичним диктатором на всьому румунському господарському ринку. Досить сказати, що річно 7 міліярдів лев, поверх одна четвертина буджетових доходів, іде на сплати й відсотки закордонних довгів. 8 міліярдів лев має довгу румунське сільське господарство: здається, що заловжені ґрунти, з усім що на них находиться, не є вартні тої астрономічної суми! Коли додамо 5 міліонів лев буджетового дефіциту, який змушує фіскальний апарат безпощадно поводитися супроти платників, — вкінці шалено розбудовану бюрократичну машину (що 50-ий румун є державним урядовцем!), дістанемо у загальних рисах незавидний образ румунської господарської „ідиллі".

Очевидно, що серед таких відносин комунізм почав ширитися у розмірах, які викликали реакцію у патріотичних кол, головно молоді і старших. „Залізна Ґвардія" є саме одною із форм тієї реакції: це румунська націоналістична організація, яка висуває ліві соціяльні гасла (боротьба з чужим капіталом, вивласнення великої власности, вивласнення жидівських каменичників, перекреслення селянських довгів) та одночасно політично виявляє німецькі симпатії і виступає проти французької політ.-фінансової геґемонії. Заступити парляментарну систему представництвом усіх станів, зліквідувати міщанські партії, винищити інтернаціональні впливи масонерії та передовсім боротися безоглядно з комунізмом в усіх його видах, — це гасла неориґінального румунського виробу, а проте придатні на румунський ґрунт, на якому теж находять чималий відгук. Безперечно, покищо успіх тих гасел виявляється найяскравіше у зрості антисемітизму в Румунії, — але не може залишити байдужими і сфери „високої політики", де змагаються французькі й німецькі впливи.

Нічого й казати, що німцям надзвичайно залежить на приході до влади в Румунії ідейно спорідненої групи; в той спосіб за одним махом можна булоб розбити бльок Малої Антанти. Через те й французи дуже зорко дбають за втримання при владі франкофільської партії лібералів. Друга найсильніша румунська партія націонал-заранистів (б. прем'єра Маніва) замітно наближується до програми „Залізної Ґвардії". Змушує її до цього становище кожної опозиції, яка оперує гаслами найбільш популярними, найбільш приємними для широких верств населення, в даному випадку для збіднілого і задовженого румунського селянства.

Вбивство прем'єра Дуки, шефа уряду лібералів, було відповіддю на розвязання ним „Залізної Ґвардії". Однак трибунал 5-ти ґенералів звільнив голову тої орґанізації Корнелія Зелею Корреану. Тепер на лаві обвинувачених засядуть вже самі старшини. Але без огляду на присуд — фермент ледви чи вспокоїться. Коли раз до метод боротьби ввійдуть ґранати — важко ті методи викорінити самими судовими засудами.

За краєву українську фарму годівлі курей.

Голос до нагородженої статті в екон. конкурсі „Діла" з дня 15. березня ц. р. п. інж. К. Котецького.

Серед українців бувало вже нераз, що хтось видвигне якусь корисну думку в пресі, яку можна би було і зреалізувати, але ми, крім її одобрення й евентуально нагороди за статтю в цій справі якоюсь редакцією, лишаємо це все надальше в спокою, бо нема кому цих золотих думок у діло перевести. Були вправді і в нас люди, які зі сильною волею перевели неодну корисну річ у діло для добра і збогачення українського народу, — маю на думці наші фабрики цукорків, мила, паперців і найновішу: цикорії, — але більшість плянів залишається в теорії з браку людей та грошей.

Справа оснування української фарми годівлі курей на взір світових (німецьких чи американських) на мою думку як хлібороба дуже актуальна і цієї золотої думки не слід би лишити в теорії, а треба її конче перевести в діло.

Хочу подати — що так скажу — рецепту, як оснувати цю „фарму" і де взяти гроші, бо саме інж. Котецький не подав того конкретно у своїй статті.

Найважніше тут люди-специ, які це діло зумілиб повести, а відтак гроші.

1) **Специ.** Здається мені, що серед українців вони найдуться, але як треба би було, то мусимо і спровадити чужинця. Сам п. інж. Котецький пише, що він від кількох літ спеціялізується в годівлі курей. У часоп. „С. Господар" часто стрічаю статті на тему годівлі курей інж. Бучинської. З цього вже видно, що вона присвятилася тій ділянці. У Бродах живе п. Гр. Герман, управитель 7-кл. школи, який видав уже кілька книжок у справі годівлі курей і сам практично переводить спроби з ріжними расами курей. Думаю, що таких специв найдеться більше. Сам я як хлібороб дуже цікавлюся годівлею курей, багато на цю тему читаю і переводжу у себе практично спроби з курми і кріликами.

2) **Гроші.** Звідки взяти такого великого капіталу, потрібного на оснування „фарми"? Як пише інж. Котецький, треба купити з 5 га поля і побудувати відповідні будинки, купити потрібні інструменти, машини і розплодовий матеріял, на початок хоч 1000 расових курок. Все те по його обчисленням малоб коштувати 30 тисяч зол. Це сума поважна і ні одиниця, ні якась інституція дати чи позичити її не може, але може дати ці гроші легко цілий нарід. Ця фарма для годівлі курей мала би бути центральною, краєвою, тому мусить тут бути зацікавлений кожний свідомий українець, якому лежить на серці розвій нашого рільництва, культурне його піднесення у тій ділянці та підвищення його доходу.

Рахуємо, що українців у Польщі є 6 міліонів. З тих міліонів попробуймо добути 30.000 зол. на оснування взірцевої фарми годівлі курей. Попробуймо раз перевести плебісцит, а покажеться, чи ми здібні до великих діл, чи ми здібні говорити щось у свою користь, де треба не життя дати, а 1 зол. Плебісцит мав би виглядати так: всі свідомі українці добровільно складають до якоїсь редакції свій даток до 1. вересня 1934 р. І так: селяни по 1 зол., інтелігенти з платнею чи постійним доходом по 2 зол., місцеві інституції по 5 зол., повітові по 10 зол., краєві по 20 зол. Редакції, які дістануть датки, негайно їх реєструють у своому органі і гроші передають до банку, що його вкаже „Сільський Господар".

Вірю і тверджу, що при відповідній підготовці у пресі і праці інтелігенції на місцях легко добудемо тих 30.000 зол., за ті гроші купимо поле, побудуємо будинки і машини, а на дальше ведення діла, тобто урухомлення цієї „курячої фабрики", мають гроші прийти з уділів (по 25 зол.), бо це булаб кооператива.

3) Цією справою мало би занятись Т-во „Сільський Господар" аж до оснування коопе-

ративи; для переведення підготовчої праці „С. Г." визначить 3 спеців у годівлі курей. Всі кружки і філії „С. Г." мають занятися пропагандою і збиранням датків на ту ціль.

4) Де мав би бути осідок „фарми"? Думаю, що ніколи у Львові, а лише на провінції, де дешевше буде удержати кури, де дешевше можна набути поле й будинки. Проектую на осідок **м. Броди.** Чому? Броди — місце дешеве до прожитку і можна набути під самим містом около 40 моргів поля (орне, пісок і потічок) в ціні по 250—300 зол. за морґ. Тут дешевий матеріял будівельний, в місті є потрібна електрика, дальше — якщо малаб це бути фарма краєва, — то таке положення корисне для Волині. Броди лежать саме на границі Галичини і Волині, посередині наших земель, у Бродах маємо й одного спеца, п. Гр. Германа.

На мою гадку перше основуймо одну велику сильну краєву „годівлю курей", а відтак будемо творити філії по краю.

Може дехто зробить мені закид, чи на часі підносити гасло до всього громадянства „Дайте гроші на годівлю курей", коли „Р.Школа" розписала внутрішню позичку, коли „Просвіта" чи „С. Господар" потребують грошей на свою працю. На це відповідаю ось-як: Так, справа на часі. Саме в часі кризи мусимо піднести дохід нашого селянства. Статистика каже, що в нашому краю річно продається за 70 міліонів зол. яєць. Коли кури, що несуть по 70 яєць річно замінимо на кури, які несуть по 150 яєць річно (приклад Данія), то осягнемо 80 міліонів надвишки за яйця і цею сумою збогатимо наше селянство. Тоді і наші інституції, як „Р. Школа", „Просвіта" і „С. Господар" чи інші, при свідомости селянства дістануть з тих 150 міліонів за яйця хоча 1 міліон і вже зможуть лекше працювати.

Отже від теорії до діл!

„Сільський Господар" нехай дасть почин, а інші українські національні чинники нехай подадуть руку і спільними силами поведуть ударну кампанію за датками. Я переконаний, що при згоді і відповідній праці вже в осени може повстати велика, звірцева фарма годівлі курей, а може й іншого дробу.

Олександер Вислоцький,
господар і б. посол.

Гаї Дітковецькі, 12. 4. 1934.

P. S. — Інші українські часописи прошу цю статтю передрукувати, коли не можна повністю, то в скороченні.

УРОДИНИ ГІТЛЕРА.

БЕРЛІН, 20. 4. ПАТ. З нагоди 45-ліття уродин канцлера Гітлера президент Гінденбурґ переслав ґратуляційну телеґраму і китицю квітів, а міністр війни Бльомберґ теж телеґраму з побажаннями від війська. Ґенерал Бльомберґ підкреслив, що німецька армія береже традиції зі світової війни і приняла в спадщині традицію того полку, в рядах якого канцлер боровся за майбутнє Німеччини. Тому міністр видав рішення, щоби казарми, де вишколювався канцлер як охотник, названо іменем канцлера.

Одночасно єпископ евангелицької церкви Мілер доручив, щоби в 12 годині задзвонили всі дзвони по церквах. Президент поліції приказав замкнути всі підчинені собі уряди в год. 1-ій вполудне.

Національну свідомість ширить українська книжка і преса, тому жертвуйте датки на купно книжок для наших братів на заході.

Гостра критика підприємців.

БЕРЛІН, 20. 4. ПАТ. Д-р Лей провідник німецького фронту праці гостро виступив проти тих підприємців, які не виявляють зрозуміння до домагань робітництва. Народні соціялісти змагають витворити спільноту, яка нічогісінько не матиме спільного з корпорацією італійських фашистів. В Німеччині іствують два табори, чесних і нечесних німців. І тому з підприємцями, які окрадають робітників, годі боротися страйками. Їх слід стерилізувати.

—o—

Публичні роботи у Франції.

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. Міністри Саро, Флянден і Марке устійнили пляи видатків фонду суспільного обезпечення на боротьбу з безробіттям. Міністри порішили започаткувати великі публичні роботи, щоби зменшити безробіття.

БАГНО „СТАВІСКІЯДИ".

ЖУРНАЛІСТИ БРАЛИ ХАБАРІ

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. Перед слідчою парляментарною комісією заявив колишній премієр Далядіє, що більша частина французької преси користає з державних субвенцій. Між журналістами загуділо. „Матен" домагається оголошення прізвищ тих журналістів, які користали з таємних фондів. Одночасно синдикат більших щоденників запротестував окремим письмом перед провідником комісії проти замітів Далядіє запевняючи, що жодний щоденник не користає з таємних фондів.

ПРОТИ КОНФРОНТАЦІЇ З ПРЕСАРОМ.

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. Слідча комісія вдруге рішила переслухати президента касаційного трибуналу Левува, а опісля сконфронтувати його з прок. Пресаром. През. Левув рішуче запротестував проти конфронтації, заявляючи, що не прийде на засідання.

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. Суддя Ордоно сконфронтував двох директорів і переслухав колишнього амбасадора у Ватикані Фонтено, який належав до надзірної ради каси, яку заснував Ставіський з метою фінансувати на більшу скалу міжнародні роботи.

—o—

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 22. КВІТНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 37

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Виїзд першої сотні в поле. — Як виглядало умундурування сотні.

Одностроїв усе ще не було. Хоч полк. Моллік запевняв, що військ. команда все робить та хоч уже навіть заповіджено, що одностроі в дорозі — нічого не було. Вправи поступали поволи. З інтеліґентним матеріялом ішло дещо швидше, як з неінтеліґентними рекрутами. Всеж таки були це початки спокійної плянової роботи. До стріляння із крісів ще стрільці не бралися, тому що не було близько стрільниці, а по-друге — всі надіялися, що прийдуть манліхери.

Аж тут дня 10. вересня 1914 р. десь коло 9-ої години рано дістав я телеграму з Мукачева, що одна сотня має бути зараз готова до вимаршу і в год. 2. попол. відіде спеціяльним поїздом із Ґоронди. Небавком надіхав автом полк. Моллік і звернувся до мене з тим, щоби вибрати якнайліпше підготовану сотню. Такою була 3-я сотня І-го куреня, якої командантом був Василь Дідушок. А рівночасно заявив, щоби приготовити і другу сотню. Перед самим відїздом він випробує їх і котра покажеться ліпшою, ту вишлють. Як таку визначив я 2-гу сотню ІІ-го куреня під командою Семенюка. Від полк. Молліка довідався я, що відділи загального ополчення, які стояли на границі Угорщини (це були залізничі охоронні відділи і т. п.), перервані москалями, які вже входять в Угорщину. Стрілецька сотня поїде з Ґоронди до Мукачева, там її умундирують і роздадуть кріси; опісля стрільці поїдуть до Воловця (V o l o c s), а звідтіля маршом до Верецьких, де командант сотні зголоситься у команданта групи підполковника Шнарбера. З командантом сотні виїде також і командант куреня д-р Волошин. Досить дивний приказ викликав свого роду критичні міркування у д-ра Волошина, які досить нерадо приняв полк. Моллік і пояснив собі їх досить некорисно для особи д-ра Волошина. Остаточно і тому останньому не лишалось нічого більше, як виконати приказ і готовитись у дорогу.

Вістка про вихід першої сотні у поле поділала електризуюче на стрілецтво. Цеж не здвиг, ані не забавка, але дійсна правда. Одні завидували товаришам, що небавком прийдеться їм добувати слави у боротьбі з ворогом, інші спокійно вижидали хвилини, коли на них прийде черга піти у поле. Часу не лишалося багато, але також не багато що було забирати. Ніхто з нас поправді не знав, що брати, а що лишати. Свого трену ми ще не мали. Довіз живности та річей відбувався хлопськими фірами, які ми наймали в Ґоронді та Страбичеві. Перевезено лише кухні, дещо припасів живности, як хліба, мяса, консерв тощо. В год. 1-ій вполудне все було готове до відїзду. Приїхав і полк. Моллік. Він поставив обом сотникам тактичні задачі до виконання, а що сотня Дідушка ліпше писалася, то він заявив тому останньому, що їде. До зібраних у лаві виголосив я кілька слів, підкреслюючи вагу хвилини в нашій орґанізації. Після обовязкового „Гурра!" та надобовязкового „Ще не вмерла" стали всідати стрільці до готових ваґонів.

Приїхали ми всі до Мукачева. Хлопців завели до касарні піхоти в Мукачеві і там видали їм двіста мундурів і двіста крісів. В одну мить перемінилися наші добровольці у правдиве австрійське військо з тим додатком, що стиснені сподні з мадярськими шнурками зробили з них мадярів. Ніщо не нагадувало тут українців. Вечором, як усе було готове, як забрали ще дещо провіянту з військового магазину, пішли ми всі на двірець, щоби перших товаришів попрощати при їх відході в поле. Найменше вияснена була грошева справа. Чи відділові слід дати які гроші, в яких відносинах буде він до команди в Ґоронді, а в яких до групи підполк. Шнарбера, лишалося покищо тайною. Коли я з подібним запитом звернувся до полк. Молліка, він сказав мені, що сотня дістане все на місці. Я можу що-найвище дати 50 кор. на руки командантові на надзвичайні видатки! Сміх, тай годі!

Дальшу історію тої сотні розповість колись сам її кмдт., сотник Дідушок, дещо з того появилося вже друком у часописах, брошурах та календарях. Я не маю ніяких точних матеріялів до тої справи, як і взагалі мушу заявити, що може в дечім, особливо в хронологічнім зіставленні подій, в переказуванні деяких подробиць, не буду зовсім вірний. До того треба точних записок, яких я не вів, бо не мав до того часу, а надто в перших початках війни був у того роду настрою, що волів би був усе позабути, як тямити все те. По моїй думці, річ іде найбільше про те, щоби представити саму хвилину, якою вона була, описати настрій, який панував і бути по змозі річевим та предметовим. І до того всеціло прямую.

Після двох днів повернувся д-р Волошин та розповів, як відставив сотню до Верецьких і як стрільці мусіли реквірувати фіри для перевезення провіянту, кухонь та багажу.

(Далі буде.)

Підготова до „Свята Матери“.

Друга неділя місяця травня кожного року є призначена в цілому культурному світі на обходи і свята в честь Матери. І в нашій суспільности цей гарний звичай починає поволі приматися й від кількох літ улаштовують ріжні наші установи такі свята, головно школи, читальні й кружки „Рідної Школи“. Культ „Свята Матери“ має велике не лиш суспільне, але й культурно-виховне значіння. Тому повинно воно в нас бути святковане із спеціяльною увагою, щоби бодай раз у рік дітвора та старші нагадали собі на великі заслуги кожної матері.

Всі наші установи, які в тому році будуть організувати „Свята чи Дні Матери“ — а не знають, де добути потрібні для цього матеріяли, нехай звернуться до видавництва „Світ Дитини“ Львів, вул. Зіморовича ч. 3. Видавництво це має на складі такі речі на ті свята:

1) Реферат про ролю матери-виховательки й громадянки (1 зол.). 2) „Світ Дитини“ 4 зшити цього журналика з років: 1930—1933, де находиться багато цікавого матеріялу та є готові програми таких свят, бо головними виконавцями тих свят є виключно діти. (Ціна тих зшитків 3 зол.). 3) „Сердечний Віночок“ збірка декламацій Юри Шкрумеляка (1.50 зол.). 4) „Шелести нам барвіночку“ збірка декламацій Уляни Кравченко (ціна 1 зол.). 5) „Мати-страдниця“ — поема Марійки Підгірянки до голосного читання на таких святах (1 зол.). 6) „Свято Матери“ — сцен. картина в 2 діях Марії Козоріс-Барилякової, для міських осередків, дозволена для прилюдних вистав рескр. Староства Гродського у Львові з дня 6. травня 1930 до ч. 216/ог. прас. 7) „В Мамин День“ — сцен. картина в 3 діях Іванни Блажкевичевої, підхожа виключно для сільських осередків, дозволена до прилюдних вистав рескр. Староства Гродського у Львові з дня 29. квітня 1931 до ч. 317/ог. прас. 8) „Сирота“ — сцен. картина в 2 діях І. Ігоркова — підохожа для сиріт-ських захистів, захоронок і шкіл — також дозволена до прилюдних вистав.

Відповідні пісні на „Свято Матери“ найти можна буде в тогорічнім травневім зшитку ч. 9. (Ціна 50 сотиків).

Ці матеріяли вистарчають, щоб зложити відповідну програму, тому подаємо їх до відома всіх заінтересованих, які повинні занятися негайно підготовкою цих свят, наймиліших для матерей, а ще більше для дітвори. Свята у цьому році припадають на день 13-го травня.

Бл. П. О. Зенон Дудинський
греко-кат. парох
Межигорець, Устецького Деканату принявши Найсвятіщі Тайни упокоївся в Бозі по короткій і тяжкій недузі дня 4. квітня 1934 р. у 67. році життя, 41. р. священства. Похоронні обряди відбулися дня 7. квітня — про що повідомляє горем прибита
РОДИНА.

Джерело сили і могутности Японії.

Японія притягає вже не від нині загальну увагу цілого культурного світа. Але всеж таки успішні потягнення Японії на азійському континенті та господарська експанзія по цілому світі ще збільшили наше зацікавлення до цієї країни сходячого сонця, яка сміливо переводить свої плани в життя і заводить лад на Далекому Сході.

Рубець заслони росту і сили тієї загадкової країни відхилить нам зріст японської преси. Вона сягає своїми початками до 60-их років XIX. віку, себто вона дуже молоденька. Але вже нині японські щоденники перейшли міліоновий наклад, а раннішне і вечірнє видання того самого щоденника належить до таких буденних і необхідних явищ щоденного життя японця, як їда. Згадаймо ось, що щоденник „Шін Аяші“ в Наґоя ще 1932 р. мав щоденно одночасно 14 видань на провінції. Найбільші щоденники появляються одначе в столиці Японії, в Токіо та Осака. Два з них „Токіо Нічі-нічі Шимбун“ і „Токіо Асакі Шимбун“ перегнали вже наклад міліона примірників. До буденних явищ належить там наклад кількасот тисяч примірників цього чи іншого провінціонального щоденника. Всеж таки є ще більший щоденник від своїх двох братів. Це „Осака Асакі Шимбун“, який видає пресовий концерн Асакі. Він видає ще кільканацять тижневиків, присвячених театральному і фільмовому мистецтву, спортові, модам і т. д. Наклад спортової газети сягає понад 100.000 примірників. Одначе найбільший пресовий концерн належить до пресового потентата Седжі Нома, який видає тижневики і місячники велитенськими накладами. Діти і молодь мають до свого вибору цілу низку дітячих журналів. Королем дітячих журналів є Седжі Колю, що видає для молоді двотижневик у накладі одного міліона примірників.

Швидку появу японської преси уможливлює добре поставлена редакційна техніка. Якимиж здобутками могли би похвалитись японські редактори і видавці, якби користувались абеткою культурних народів і не вживали китайського значкового письма. Письмо европейця складається ледви з трьох десятків букв, зате японець мусить вивчитись на память бодай 10.000 значків, щоби міг прочитати книжку. Вправді на прочитання преси японцеві доволі знати 6.000 значків, але в народній школі японець вивчиться на память ледви 1.000 значків. З таким знанням може прочитати лише новинки, зате не розуміє передової статті. І дійсно, щоби прочитати японську пресу, мусить японець важко попрацювати над собою, вишколити память і загартувати волю як сталь, а це праця не легка. Ось так вишколена воля японця доказує нині чудес.

Нам трудно уявити собі важку і мурашину працю друкарських складачів у Японії. Над складанням щоденника з 12 сторінок працює біля 150 складачів, які приневолені послугуватися 6-ти тисячами значків. І тому поміж друкарські „каси“, розложені на землі, бігають весело малесенькі хлопчики і подають біжучий значок складачеві. Всежтаки японський щоденник появляється двічі на день.

Журналісти і купці послугуються радо англійською мовою. Важко уявити собі, щоби міг журналіст телеграфувати, послугуючись засобом значків у сумі 6-ти тисяч значків. Японці розвязали і це складне питання. Телеграма японського журналіста складається з чисел, а в редакції швидко її розшифровують, бо телеґрафічна абетка складається з 10.000 числових значків. І тому журналісти користуються найрадше писаними кореспонденціями, які пересилають літаками. Летунські лінії покривають сіткою не лише Японію, але і Манджу-Го. Зрештою кожна японська редакція має свою радіостацію і свій голубник. Японський кореспондент вибирається в дорогу з кліткою голубів. Свою кореспонденцію дочіпляє до ніжки чи шиї голуба, який заносить її до редакції. Праця японського журналіста дійсно важка.

Щоби влекшити цю працю, Мотояма, директор пресового концерну, який видає в Осака щоденник „Майнічі Шимбун“ і в Токіо „Нічі-нічі Шимбун“, скликав у 1921 р. спеціяльний комітет, щоби зреформував японську абетку. Проте ще нині японську пресу не складають лінотипами. Тому японська преса здемократизувала мову і послугується 6-ти тисячами значків. Мова японської преси ріжниться вельми від літературної мови, яка вживає залюбки всяких дуже вишуканих слів.

Хоча лінотипи покищо не мають вступу до японської преси, то всежтаки преса друкується на великих американських ротаційних машинах, які в коротенькому часі викидають зі свого горла міліони примірників.

Японські редакції вдержують для своїх співробітників роскішні підручні бібліотеки, заповнені японськими й англійськими книжками.

Японська преса густо перетикана прегарними ілюстраціями, бо кожна майже редакція має апарат для схоплювання картин пересиланих крізь радіо і богатий ілюстраційний архів. Тому щоденники поміщують майже щодня фейлетони з ілюстрацією.

Ось якої важкої праці вимагає від журналістів японська преса, але ще сильнішої волі від читача, щоби її так інтенсивно читати. Треба тільки подивляти цей нарід за його працю та сильну волю.

Троцький не покинув Франції.

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. Троцький не покинув віллі у Барбісон. Агенція Аваса повідомляє, що Троцького повідомили про рішення ради міністрів, яка заборонила йому дальший побут у Франції. Кружляють поголоски, що Троцький виїде з Франції за 23 дні. Тому біля віллі зібрались репортери і фотографи. Кажуть, що Троцькому запропонували поселитися в Америці. Париська преса розписується про причини заборони проживати у Франції. Головною причиною вважають передрук у „Ля Веріте“, органі IV. інтернаціоналу, статтей Л. Троцького, де закликав він до участи в лютневих маніфестаціях.

Брошура василіянського достойника з 1863 року.

Причини упадку Польщі та Русі. — Розуміння народности в автора. — Права українського населення в Польщі. — Унія і внутрішня боротьба між українцями.

Коли Русь перейшла під Польщу, перестала бодай розливати братню кров між собою, „а маючи забезпечені для себе народні права: лишитися при свому давньому обрядові, при своїй мові в судах, закладати народні школи, заводити церковні брацтва, друкарні, українські манастирі, вести торговлю тощо, могла, якщо лише була би лишилась у цілості, двигатися із свого упадку, підноситися, набирати втрачених сил, жити й досьогодні з поляками існувати. А що на жаль, сьогодні так не є, думаю, — писав автор, — що як не можна причини упадку поляків приписувати виключно українцям, так також і не випадає приписувати полякам упадок українців.

„Якщо це правда, що Польщу запропастила її власна шляхта, то не буде й це видумкою, але дійсною правдою, що й Русь запропастили її власні бояри. Якщо українська шляхта не булаб уганяла по Польщі за достоїнствами, значіннями та впливами, якщо вона булаб задовольнялася своїми великими маєтками та значінням, яке мала на Русі; якщо булаб лишилася при свому обряді й не покидала свого народу, безумовно Русь булаб утрималась і саму Польщу охоронила від упадку“. Тут наводив автор приклад із Буковиною, де шляхта, не зважаючи на старання австрійського уряду й релігійні місії, лишилася при православному обряді.

Автор не перечив, що поляки не дотримували прав, признаних українцям, бо й самі польські історики роблять закиди полякам, що вони всякими способами кривдили українців. „Була це політична помилка, якої неначе навмисне на свою загибіль допустилися поляки, будучи під великим впливом переможного польського духовенства“. Одначе подібні кривди ділились не лише в одній Польщі, але й в інших державах. Чи не терпіли поляки й українці в Галичині від 1772 р. кривд від австрійського уряду щодо мови в судах і школах, щодо припускання до високих гідностей при політичних, військових і навіть духовних урядах? „Цю політику влади, хоч вона переконана про її згубність, так тяжко змінити, як вилікувати рака в людському тілі“. Тут і питав автор, чи ця політична помилка польської влади конче приневолювала українських бояр відступати від своєї віри й відректися від своєї національности, й лишав читачеві відповідь із поглядом на Буковину, а сам твердив, що поляки по змозі додержували українцям прав, зокрема щодо народности.

Розуміння народности в автора вузьке. У нього „українська народність опирається на українській мові умовно, а виключно на греко-українській релігії, з тією увагою, що українська мова без греко-української релігії не становить українця, а греко-українська релігія і без української мови знаменує українця“. Як далеко випередив Правдолюба в погляді на народність у звязку з релігією Мелетій Смотрицький, цей досіль відповідно неоцінений апостол єдности української нації байдуже під яким релігійним прапором, православя замолоду, чи унії на старість. У „Weryfikacji niewinności“ з 1621 р. пише Смотрицький „Bo nie już zaraz i ze krwie się ten wyradza, kto się w wierze odmienia: nie już kto z ruskiego narodu rzymskiej wiary zostaje, zaraz i z urodzenia Hiszpanem albo Włochem zostawa, Rusin szlachetny postaremu. Nie wiara abowiem Rusina Rusinem, Polaka Polakiem, Litwina Litwinem czyni, ale urodzenie i krew ruska, polska i litewska“.

Правдолюб виводив, що „як довго нарід має свобідне право триматися своєї народньої релігії, уживати своєї народньої мови в судах і по політичних урядах, заводити народні шко-

ли та подавати в них науку в рідній мові, не тратить своєї народности; бож саме ці три кардинальні права удержують народність, а тим самим і сам нарід".

Загортаючи українські землі під своє панування, Польща „не відбирала українцям їх національних прав, але лишила їм їх і потвердила, щоби лиш заприсягнули їй вірність і послух. І тільки під тією умовою, що їм вільно буде залишитися при давній релігії своїх предків, без ніякої відміни або примусу, відкрили українці в 1340 році брами до Львова й обох замків Казімірові та склали присягу вірности й послуху".

Від того часу аж до 1772 р. полишилася Русь під польським пануванням, себто протягом 432 років. І „якщо поляки були би дійсно мали намір винародовити українців і злити в один польський нарід, булиб у такому довгому протязі часу без сумніву довершили цього так, щоби сьогодні ні українського сліду не було, тим певніше, що українця до поляка зближає та вяже словянська мова". Не сталося так тому, що Русь мала під польським пануванням свою окрему греко-українську церкву, своїх митрополитів і епископів, що їх вибирала українська шляхта, свої манастирі й церковні братства, а польська влада не мішалася до церковної управи. Як перед тим, так і за Польщі лишилася по урядах і судах для українців українська мова. Українською мовою видавались королівські привілеї для Руси, писалися права, велись і писалися владичі суди; нею говорило, писало й навчало вище й нижче духовенство. Українська мова була по дворах українських панів, а колись і польських королів конверзаційною а навіть дипломатичною мовою. Потвердження цього можна найти в актах світських і духовних урядів із часу польського панування, велика сила, яких переховується по консисторіях і манастирях, зокрема в манастирі Бернадинів у Львові; посвідчають це також українські парохіяльні метрики, збережені з того часу ще сьогодні трохи не в кожній парохії. „Польська влада не забороняла українцям фундувати численні василіянські манастирі, закладати бурси, школи, академії, заводити по манастирях і містах українські друкарні, писати й видавати без цензури українські книги, заводити по українських столицях і більших містах церковні братства, якими управляли царгородські патріярхи тощо".

Свої слова стверджував автор митрополичими й епископськими столицями, величними українськими катедрами й церквами по столичних українських містах, а зокрема в „Києві, столиці Руси, головному осідку митрополитів і наук, святому для Руси городі", величезними василіянськими будинками й церквами крім безлічі менших манастирців, василіянськими школами й друкарнями, „почаївська з яких була донедавна найславніша, бо вона одна лиш постачала унійтсько-українському духовенству церковних книг і наукових в українській мові", нарешті церковними братствами, їх бурсами та друкарнями. З уваги на сказане автор не міг „дати віри тим, що до 1848 р. сами були поляками, а від 1848 р. перейшовши на українців, кричать і пишуть, що поляки з езуїтами й василіянами Русь запропастили. Ні! — Поляки не забороняли св. віри українцям, не заказували української мови й письма, не касували національних заведень, але з тим усім віддали їх під австрійське панування".

Тут і похопився автор, що хтось може йому закинути, що він малює річ тільки з славного для поляків боку, а поминає другий бік, дуже сумний і згубний для Руси. Автор заводив, що утиски, яких зазнавали українці під польським пануванням, були протягом півтретя віку аж до 1595 р. того роду, що вони не українську народність, але швидше українську ерархію, кривдили тому, що вона не стояла нарівні з латинською. Але тут питав автор, чи інакше було за австрійської влади, навіть за його часу й стверджував, що „не зважаючи на кількаразові вирівнювання українського духовенства з латинським, як була так і є пануючою релігією латинська, як мав, так і сьогодні має латинський клир першенство перед українським у Римі й Відні, в церкві й уряді, на соймах і всюди".

Щодо унії — вона „могла получити східню славянську церкву з західньою й урятувати Польщу від упадку, якщо булаб її проводила божа думка й ревність про божу хвалу та спасіння душ. Одначе, на жаль, так не ділялось! Уже сам задум такого великого діла не походив із чистого наміру, із справжньої пастирської ревности довести згідно з наукою Христа до одного стада й одного пастиря, але з особистих лиш виглядів і догідного самолюбства". Наслідком того українці під Польщею поділились на два ворожі табори й „через півтора століття брати одиєї св. віри бились і вбивалися, палили та грабували й самих себе нищили!"

Та того не приписував автор польській владі, бо через 255 років вона ставилася байдуже до унії. Щойно нетолерантний Жигмонт III. приобіцяв унійтській церкві й унійтському духовенству ті самі свободи та привілеї, яких уживали латинська церква й духовенство, але „в дійсності, неначе був би невдоволений з унії, або мав якийсь інший затаєний намір, може сполщення Руси, ані він сам, ані його наслідники ніколи не припускали її до рівности".

(Д. б.) М. Возняк.

Проти невірної інформації.

Кілька слів під увагу Пресового Бюра в Берліні.

В українській пресі подибує громадянство щораз ріжні цікаві вістки, позначені на початку їх першої стрічки знаком „УП" Ці вістки подає активне й рухливе бюро „Українська Пресова Служба" з Берліна. Праця берлінського бюра, а теж льондонського й женевського має для нашої преси та для загалу української справи велике значіння і за неї належиться бюрам признання

Та бажаючи якнайкращого розвитку нашій інформційній службі, не можемо поминути мовчанкою одної хиби, яка відноситься спеціяльно до берлінського бюра: Від якогось часу находимо у його бюлетинах вістки з краю, які що правда, не мають для нас в краю спеціяльної вартости, але зате йдуть до української преси за кордоном і мимохіть роблять їй шкоду Ці вістки редагує для берлінської „Української Пресової Служби" хтось з її краєвих співробітників так, що приходиться або дивуватись безкритичному довір'ю керманичів бюра, що такі вістки друкують, або відвазі співробітника, що просто видумує факти і свідомо подає свої видумки бюрові для поширення у пресі.

Яскравим доказом такої „поінформованости" може бути 75 ч. бюлетину „Української Пресової Служби" з 14. ц. м., в якому у підзаголовку „Образки з життя в краю" подано не то невірні, але недійсні події з т. зв. шкільної акції, а наприкінці додано такі „інформації":

„Цікава є також постава т. зв. „паньствових леґів" Дашкевича. От до чого вони докотилися. У деяких львівських околицях починають ці леґи носити польські рогатівки, а подекуди стають вірними помічниками польської поліції та помагають їй робити ревізії в українців От до чого доводить опортунізм, з таким патосом пропаґований, як єдиний спосіб визволення України".

Поминаючи зовсім політичну тенденцію тієї замітки і світогляд її автора, треба взагалі рішуче протестувати проти такого способу ведення „пресової служби". Таких фактів, як вгорі зазначені у бюлетині УПС, ніхто у нас не чув, не знає і не бачив. Річ не в тому, чи така вістка „запсує крови" Луґам, а в тому, що такі вістки взагалі квестіонують інформаційну вартість пресового бюра. Вістки пресового бюра мусять бути правдиві, а тенденція і політичні висновки — це речі зовсім окремі.

На таких видуманих вістках терпить найбільше повага бюра УПС в Берліні і взагалі повага української інформації за кордоном і лише тому ми звертаємо увагу керманичам бюра УПС — не давати себе використовувати несовісним і невідповідальним дописувачам.

КРІВАВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 20. 4. ПАТ. В Парижі вперше по лютневих заворушеннях дійшло до бурхливих демонстрацій проти уряду. На бульварах зійшлося понад 2000 інвалідів, щоби задемонструвати проти обнижки военної емеритури. Інваліди сформували похід і дійшли на площу опери, де задумували уладити віче. Дійшло до сутичок з поліцією, яка розігнала демонстрантів.

Комуністи розкинули між робітниками летючки, щоби прибули масово на протестаційне віче біля ратуша на 6 годину вечором. Тому ратуш береже сильний відділ поліції. Комуністи накликують робітників до боротьби з поліцією.

По широкому світі.

— До Берліна завитав у своїй подорожі по Европі премієр Мушанов, де конферував з президентом Гінденбурґом і канцлером Гітлером.

— Вальдемараса покарав суд за гостру критику внутрішньої і закордонної політики литовського уряду в часописі „Тавтас Бальсас".

— У Стамбулі вмуровано пропамятну таблицю на будинку, де помер Адам Міцкевич.

— У Гамбурзі зійшлись на нараду представники влади, великого промислу і торговлі, щоби устійнити напрямні розвитку німецького господарства з метою здобути закордонні ринки.

— На Капітолі відбувається міжнародний конґрес виховної фільми при участи представників 40 держав. Конґрес відкрив і виголосив привітальну промову Мусоліні.

— Закон про поворот Габсбурґів і про шляхетські титули не ввійде до нової австрійської конституції.

— Більшовики збудували великий літак „Максим Ґоркій" з нагоди його 40-літньої письменницької діяльности. Літак може забрати ... людей залоги, фільмову лябораторію і радіостацію.

— Свіговії і метелиці припинили переїзд залоги „Челюскіна" з Ванкувер, а кораблі „Сталінґрад" і „Смоленськ" боряться з ледами.

— В Німеччині повстав новий уряд летунства під проводом міністра Ґерінґа. Йому підлягатиме 16 урядів по більших містах Німеччини.

— У Франції арештували міжнародного ошуканця Донелі, який як здогадуються — схопив синка Ліндберґа. Ошуканця перевезуть до Америки.

— Мін. Барту відбув нараду з польським амбасадором у Франції Хлаповським.

—o—

БАРИКАДИ В КОПЕНГАҐЕНІ.

КОПЕНГАҐЕН, 20. 4. ПАТ. В столиці Данії, Копенгаґені застрайкували моряки і на вулицях міста побудували барикади. Дійшло до сутички поліції зі страйкуючими моряками. Страйкарі підпалили одну барикаду, щоби перешкодити поліції. У збунтованій дільниці Копенгаґену відбуваються численні ревізії й арештування серед комуністів. Поліція арештувала двох послів комуністів. Положення в Копенгаґені далі напружене.

—o—

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА ЗАЛІЗНИЧИХ ВАРСТАТІВ

ВИЛЬНО, 20. 4. ПАТ. У четвер, 19. квітня ц. р. велика пожежа у галі залізничих варстатів у Ланах на Виленщині знищила 31 особових вагонів. Причина пожежі не устійнена. Шкода перевищає 2 міл. золотих. Підчас ратункової акції помер на удар серця начальник тих варстатів інж. Ян Блюм.

—o—

НОВИНКИ

— **Збірка на писанку у Львові.** Рада Повітового Союзу Кружків „Р. Ш." у Львові подає до загального відома, що вулична збірка на писанку в неділю 15. квітня ц. р. дала 647.91 зол. Всім жертводавцям та збирачам щира подяка! Замість вінка на могилу бл. п. д-ра Евгена О... п. Де... лексія зложив 20 зол. на „Рідну Школу" п. ...нс Клосевич.

— **Відчит про астрономію.** Заходом Астрономічного Кружка відбудеться в понеділок 23 ц. м. в год. 18 в салі Бесіди (вул. Рутовського 22/I) відчит д-ра Володимира Левицького ...

...чекy „Сучасна астрономія“, що є закінченням серію популярних астрономічних викладів. Подається теж до відома всім, хто цікавиться астрономією, що в пятницю, 27. ц. м. відбудеться показ неба з обсерваційної вежі львівського університету. Збірка в год. 19. в Астрономічнім Інституті, вул. Длуґоша 8. В разі непогоди показу не буде.

— **Вистава Ол. Ляшенка.** Передвчора відвідали виставу образів нашого земляка Ол. Ляшенка крім представників преси ще й наші мистці Ол. Новаківський, П. Ковжун, І. Іванець, та ін. В пятницю 20. ц. м. явився на виставці ректор львівського університету та вірменський архиєпископ д-р Теодорович в асисті каноніків. Загально виставa має дуже численних відвідувачів, яким дає цілий час пояснення арт. О. Ляшенко.

— **Показ виробів українського промислу** влаштовує Окружний Союз українських кооператив у Станиславові в салі українського Сокола щодень в годинах 9—19. Вступ вільний.

— **До жінок-мистців**, що мають узяти участь у виставі пластичного мистецтва з нагоди Жіночого Конґресу, члени Комісії звертаються з проханням присилати якнайшвидше свої праці на адресу: Музей Наук. Т-ва м. Шевченка, Львів, Чарнецького 26. Речинець висилки до половини травня.

— **Для вшанування памяти Л. Чарновського**, колишнього директора львівських театрів, актора та режисера заснували окремий Комітет, що має зібрати фонд на будову нагробника на Личаківськім цвинтарі і на пропамятну книжку. Крім цього львівський театр поставить його пєсу „Діти епохи“.

— **Ревізії й арештування.** В Утіховичах пов. Перемишляни поліція перевела численні ревізії й арештування у звязку з кольпортажею, як повідомляє польська преса, протидержавних летючок. Між іншими арештовано ґімназиста Машшина з Добряниці та кількох парубків. Арештованих відставлено до слідчої вязниці в Перемишлянах.

— **Передавнення данини.** Самоврядні установи, які призабули вимірити платникові комунальну данину, не сміють вимірювати її по упливі року.

— **Ліцитаційна продажа військових коней.** На міській торговиці (біля Різні) відбудеться 27. ц. м. в год. 8.30 рано ліцитаційна продажа військових коней. На ліцитації буде виставлених 35 штук.

— **Присуд на комуністів.** Дводенна розправа перед львівським судом присяглих проти четверо комуністів скінчилася присудом, на основі якого дістали Йолес 5 літ вязниці, Бородинський і Вебер по два і Єнта Бехкес 1 рік. Боронили: адвокатка д-р Зайдлер, д-р Паньковський і д-р Мерф.

— **Краєва хроніка.** На полі між Тартаковом селом і Тартаковом містом сокальського повіту пасинок Вашишин убив свого вітчима Онищака. — В Борщеві поповнив самогубство Едвард Станкевич, урядовець скарбової палати зі Львова, де переводив контролю в скарбовому уряді.

— **Дві жертви громів.** Над калуським повітом перейшла 18. ц. м. велика буря з громами, що потягнула за собою дві жертви людьми. В Слободі Рівненській грім ударив у Михайла Мельника, що повертав з поля і спалив його на місці. В тім самім часі в сусідному селі Станькова грім запалив будинки Михайла Шевця. Підчас цеї пожежі згоріла в хаті жінка господаря Анастазія.

— **На залізничій лінії Львів-Варшава** бушує від якогось часу шайка злодіїв, що окрадає пасажирів спальних вагонів і першої кляси. Оди... ...ному військовому старшині вкрали в ночі портфель з грішми й особисті документи. Загадочно представляється факт окрадення одної дами, жінки високого державного урядовця. Злодій увійшов до жіночого переділу І. кл., де находилися чотири особи, і вживши мабуть якогось масонного наркотика, вкрав торбинку з грішми та біжутерією.

— **Донька багатого промисловця комуністкою.** Суд присяглих у Лодзі розбирав справу 21-літної Ірини Каган, доньки багатого промисловця за протидержавну діяльність. Вона знана поліції комуністка і в січні ц. р. виголосила на вулиці до прохожих промову, роздаючи між них комуністичні летючки. На розправі до вини не призналася. Суд засудив її на три роки вязниці й втрату громадянських прав. Засуджена приняла присуд з усмішкою.

— **Адвокат спроневірив пів міліона золотих.** У варшавськім окружнім суді розпочався процес адвоката Л. Паржинського за присвоєння депозитів своїх клієнтів на суму пів міл. зол. Він займався переважно справами віндикації заграничних спадщин, головно американських. Спершу заробляв багато, вів велику канцелярію, розщибався самоходами, їздив за границю. Одначе розгульне життя завело його у фінансові трудноші і він почав присвоювати собі гроші своїх клієнтів, пускати чеки без покриття і т. п. Врешті справою занялася прокураторія. Ошуканства управляв 9 літ, причому доказано йому 56 спроневірень.

— **Три ґімназисти душогубами.** Два місяці не могла румунська влада відкрити вбивників богатого адвоката Евзебія Поповича в Букарешті. Аж тепер виявилося, що до мешкання Поповича увійшли в ночі три ґімназисти: 17-літній Петро Дінеску, син апеляційного радника, 16-літній Юн Рашкану, син ґімназійного вчителя, оба з Букарешту, та 17-літній Петро Ґріґів, син спенсіонованого капітана. Рашкану був свояком Поповича і знав добре розклад його мешкання. Під його проводом увійшли всі три до мешкання на грабунок. Припадок хотів, що стали теж убивниками. Від гуку крісла, яке перевернули в темноті, збудився Попович і кинувся на нічних гостей. Два револьверові вистріли звалили його з ніг і спричинили смерть, а перелякані учні повтікали, бо стрілянина збудила всіх домівників. Викриття цього вбивства виявилося зовсім припадково. Поліція втратила була вже надію попасти на сліди злочинців і підозрівала тільки зовсім невинну людину. Тимчасом ґімназист Петро Дінеску признався до всього своїй приятельці. Дівчина так тим налякалася, що сказала все батькові того хлопця. Це було тому три тижні. Батько, як сказано, апеляційний суддя, не хотів вірити дівчині і прикликав сина, який признався до вини і назвав своїх спільників. Три тижні боровся батько зі своїм сумлінням, аж врешті пішов на поліцію і розповів, що знав. Його зізнання викликало в поліції незвичайне враження. Всіх трьох учнів 6-ої кляси арештовано і незабаром вони станують перед судом.

— **„Доктор ленінізму“.** Комуністична академія в Москві рішила надавати нові титули. Побіч звичайних академічних ступнів задумує признавати титул „доктора ленінізму“, „доктора історії комуністичних партій“, „доктора історії комінтерну“ і т. п. Також чужинці зможуть старатися за ті комуністичні титули.

— **Демонстрація італійських фільм у Львові.** 21. 4. в год. 19. заходами т-ва „Данте Аліґері в салі ім. Коперника (нов. будинок університ.) демонструватимуть кілька італійських фільм, м. ін. фільму про осушування понтійських багон, де повстало місто Літорія, в справі опіки над матірю та фільму присвячену Фльоренції. Пояснюватиме лектор університету проф. д-р Джіно Льоренці. Вступ вільний.

—o—

Дописи.

ЧОРТКІВ.

Відсутність власного дому дається в Чорткові зінаючо відчувати при всякій нагоді. Всі установи, яких маємо досить поважне число, мусять тиснутися в одній закратованій, відстрашаючій кімнаті, яка не дорівнює навіть першій-ліпшій читальняній домівці в культурнішому селі. Нераз буває, що 3 й 4 т-ва хотять відбути свої наради в один час і через брак приміщення мусять відбувати їх по черзі. В Чорткові існує ґімназія „Р. Ш.“ від 1911 р. і народня школа „Р. Ш.“, що по кількалітній перерві почала від минулого шк. року звою свою працю. І ґімназія і народня школа не мають власної домівки, хоч від цього залежить їх дальше існування. Деякі люди говорять на своє оправдання, що через „Р. Ш.“ не могли досі вбудувати Народнього Дому, бо, мовляв, „Р. Ш.“ обтяжує суспільність. На мою думку чортківська суспільність „Рідною Школою“ не так дуже обтяжена, бо як ґімназія, так і народня школа майже самі себе удержують. Гадаємо, що справа „Рідної Школи“ такої великої ваги, що не можна ставити собі питання, чи вона оплачується матеріяльно, чи ні. Це справа: бути чи не бути. Це справа існування нації. Лиш той нарід може сподіватися ясної будучини, в якого виховання молодого покоління є найважнішою проблемою життя. — Слід зазначити, що в самім Чорткові є около 15 ріжних українських товариств, на передмістях 2 читальні „Просвіти“, 2 руханково-спортові т-ва: „Сокіл“ і „Чайка“, але ні одно з них не має власної домівки. Вправді вже кільканацять літ є гарний плян будови Народнього Дому (нарисований), але до його реалізації ще потрібно доброї волі, охоти і великої жертвенности. Громадяни повіту при деякій допомозі зпоза повіту моглиб цього діла доконати дуже легко, оскільки наше громадянство не буде уважати будови повітових культурних центрів за справу чисто місцеву. Якби ми були краще зорганізовані, то моглиб створити по черзі культурно-освітні осередки в кожнім повіті краю розмірно зовсім легко. Одначе до цього потрібно, аби якнайширші маси нашого громадянства добровільно жертвували хочби й найдрібніші лепти на такі культурні цілі, без яких нація не може розвиватися.

В.

СПОРТ.

УКРАЇНА — ПОҐОНЬ І Б.

Перші змагання за мистецтво Окружної Ліги розіграє Україна з Поґонею І Б. у неділю 22. ц. м. на грищі Поґоні. Початок: год. 10.30 передпол. Господарем є Поґонь і тимсамим вільні карти вступу України (з винятком редакційних) неважні.

ЗМАГАННЯ В БІГУ НАВПРОСТЕЦЬ.

За мистецтво українського студента відбудуться рівночасно з окружними змаганнями. Зголошення приймає С. К. „Тризуб“ до 21. 4., год. 7. веч. у кооп. „Зоря“, Богданівка, вул. Церковна 2.

ЧЕРНІВЦІ. Ч. Ф. Р. — ДОВБУШ 1:0.

Змагання за мистецтво Буковини. Довбуш грав досить гарно, а програв тому, що його напад грав охляло і не розумів себе як слід. На висоті завдання стояла в українській дружині тільки оборона. По цій програній перше місце займає Яи (11 пунктів), друге місце Ч. Ф. Р. (9), третє Довбуш (8). Дальше йдуть: Драґош Вода (6), Макабі (6), Робітники (4).

ХУСТ (Закарпаття). Слав. комбіноє. — С. К. Русь, Ужгород 3:2.

ХУСТ. С. К. Русь, Ужгород — Х. С. Е. 2:1.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Юрій Липа: КОЗАКИ В МОСКОВІЇ. Роман із XVII століття. Варшава, 1934. Стор. 234 + IV. Форм. 8°.

Р. Подільський: ХОЧ НЕЛАДНО, АЛЕ СКЛАДНО. Приказка. Тернопіль, 1934. Форм. 16°. Стор. 80.

ЖУРНАЛИ.

ЖОРНА, ч. 8. з 15. квітня. Ціна 25 сотиків. Зміст: Перед жіночим конґресом. А. К.: Весняне. Аль: Весняні розмови. Маґ-Йонґ: Весняні клярнети. П. Кегич: Міністер і самохід. Адвокатський трік. Кр.: Весною. Наші патріоти. Ст. Б.: Смерть і адвокат. Розвязана загадка. З політики. Аль: Про те, як бракує теми до фейлетону. Яр: Твій запах. Все та сама. З рисунків малого Ромця. Український феномен.

Це число нашого сатиричного журналу кусає, на деякі мужчини, що допомагають нашим дівчатам зорганізувати Жіночий Конґрес. Має воно у собі тепло як фейлетони Маґ-Йонґа, що хотів би в соняшний день упасти на траву і попивати чорну каву. Має воно молодість А. К., що про весну вміє написати стільки фейлетонів, що треба і ще два більше. Має воно в собі монументальність будинку обєднаних кооперативних товариств, що захистить у себе нарешті український театр. Має воно невинність наших патріотів, що як напишуть часом до часописів спростування, то хоч лайний його просто до „Жорен“. Має воно поезію „Ада“, що навіть, коли не має теми до фейлетону, завсіди напише його легко і без гонорару. Вкінці має воно одного українського публіциста (не як співробітника, а на карикатурі), який заявив редакторові „Жорен“, що від тепер на злість буде давати йому до „Жорен“ свої найгірші дотепи.

BULLETIN MEUSUEL DE REUSEIGUEMENTS ECONOMIQUES ET SOCIAUX. Nr 3, mars 1934. XXV Année.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича:

Ходорів.

21. IV Наша парада.
22. IV. Сонце руїни.

Жидачів.

23. IV. Фраскіта.
24. IV. Весела вдовичка.
З Жидачева іде театр до Рогатина.

Великий Міський Театр.

Субота, 21. IV. год. 7·30 веч. „Товаріш“.
Неділя, 22. IV. год. 3·30 попол. „Гостинниця під Білим Конем“ Абон. 14.
Неділя, 22. IV. год. 7·30 веч. „Рейтан“ Абон. 17.
Понеділок, 23. IV. год. 5 попол. „Рейтан“ (вистава закуплена).

Театр Ріжнородностей.

Субота, 21. IV. год. 7·30 веч. „Лебрешева карієра“. Премієра Л. Верпея.
Неділя, 22. IV. год. 3·30 попол. „Фанні“ Абон. 16. Ціни місць найнижчі.
Неділя, 22. IV. год. 7·30 веч. „Карера Густава Лєбреша“ Абон. 18.

Кіна.

АПОЛЬО: „Світ належить до тебе“ (Секе Сакаль).
АТЛЯНТИК: „Ескімо“.
ВАНДА: „Мумія“ (Борис Карлов).
КАСІНО: „Королева Христина“ (Ґрета Ґарбо).
КОЛІСЕЙ: „Дама з нічного клюбу“, ревія „Весна йде“.
КОПЕРНИК: „Шість жінок Генриха VIII“.
МАРУСЕНЬКА: „Демон золота“, „Підводне судно 170“, ревія „Марусенька в кольорах“.
МІРАЖ: „Син джунглів“.
МУЗА: Дон Кіхот (Шаляпін).
ПАЛЯС: „Пожежа над Волгою“. (Інкишенев, Наталія Кованко).
ПАН: „Син Індії“ (Рамон Новаро), ревія „Прийди до нас на пестощі“.
ПАСАЖ: Кен Мейнард і Біллі Солівен.
СВІТ: „Адютант його величности“ (Вл. Буріян).
СТИЛЕВЕ: „За два цілунки“ та ревія „Самі зорі“.
ХИМЕРА: „Ніч кохання“ Джозе Мохіка.
УТІХА: „Королева Драга“ та ревія

Закордонне радіо.

Субота, 21. квітня 1934.

Відень (506,8) 19·25 Концерт, **Братислава** (298,8) 16·50 Вертеп, 20·25 „Еспанський соловейко“ оп. Фаля, **Мор. Острава** (259,1) 12·35 Концерт, 18·00 Легка музика, **Париж** (1796) 20·45 Популярна музика, **Штрасбург** (349·2) 20·00 „Мадам Батерфляй“ оп. Пучіні, **Атльона** (531) 21·20, 21·40 Ірляндські пісні, **Білгород** (437,3) 17·10 Популярні мельодії, 20·20 Нар. вечір, **Берлін** (356,7) 18·20 Камер. музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 16·00 Концерт, **Лянгенберг** (455,9) 20·10 Нар. пісоньки, **Ляйпціг** (382,2) 12·00 Концерт, 20·10 „Бокачо“ оп. Суппе, **Мінхен** (405,4) 19·00, 20·15 Веселий вечір, **Беромінстер** (539,6) 20·00 „Дон Карльос“ оп. Вердія, **Будапешт** (550,5) 13·30 Вок. концерт, 18·30 Циг. орхестри, 20·00 „Магнат Мішка“ оп. Сірмая, **Міляно** (368,6) 20·55 „Травіята“ оп. Вердія, **Рим** (420,8) 17·10 Концерт, 21·00 Нап. Гимни, опера.

Неділя 22. квітня 1934.

Відень (506,8) 11·20 Симф. концерт, 20·00 „Джез і кохання“ песа Сакса, **Братислава** (298,8) 12·15 Концерт орхестри, солісти, **Прага** (470,2) 10·10 Давня музика, 20·00 „Продана наречена“ оп. Сметани, **Лягті** (1796) 18·30 „Кулерво“ оп. Лявніса, **Білгород** (437,3) 19·00 Спів, 21·30 Сербський вокальний вечір, **Берлін** (356,7) 19·00 Шубертова фантазія на фортепян, **Ляйпціг** (382,2) 15·15 Нар. музика, 16·00 Концерт, 19·15 Студентські пісні всіх народів, **Мілякер** (522,6) 19·30 „Пікова дама“ оп. Чайковського, **Бресляв** (315,8) 20·00 „Пташник із Тиролю“ оп. Целера, **Будапешт** (550,5) 10·00 Богослуження з фльорентійської базиліки, 17·10 Популярна музика, **Рим** (420,8) 15·00 Опера, 20·55 „Ідь капітан Фракаса“ оп. Кости.

Львівське радіо.

Субота, 21. квітня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 11·57 Сигн. часу, 12·05, 12·33 Легкий концерт, 12·30 Метеорольоґічні вістки, 15·05 Грам. плита, 15·10 Господарські вістки, 15·40 Авд. для хорих, концерт орхестри, 16·20 Лекція фр. мови, 16·35 Пісні в супроводі фортепяну, 16·50 Орґановий рецітал, 17·15 Сальонові твори в вик. орхестри (ґр. плити), 17·30 Відчит „Одиниця, громада, суспільність“, 17·50 Репортаж, 18·10 Із старих і нових оперетон (ґр. плити), 18·53 Педагоґічні видання, 19·05 Всячина, 19·25 Пісні, 19·40, 19·43 Спортові вістки, 19·47 Вибрані думки, 19·50 Концерт, 20·50 Сільва рерум, 20·57 Трансм. з міляньської „Ля Скаля“: „Травіята“ оп. Вердія; в перервах: Вечірній денник, техн. скринька та переписка, муз. фейлетон „Чи Жорж Занд кохала Шопена“?

Неділя, 22. квітня 1934.

9·00—10·05 Ранішня авдиція, 11·57 Сигн. часу, 12·10 Метеорольоґічні вістки, 12·15 Муз. поранок; в перерві відчит „2·000 літ музики“, 14·00 Лісова скринька, 14·15 Огляд ринків рільних продуктів, 14·30 Популярна музика з ґр. плит. 15·00 Бережімося перед пожежами, 15·20 Концерт сальонової орхестри, 16·00 Для дітей „Той новий“ (на осн. Ґомулінського), 16·30 Арт. Рубінштайн з ґр. плит, 16·45 „Лови на тетерваків“, 17·00 „Систематичність і порядок у вихованні дітей“, 17·15 Концерт польських пісень, спів, 18·00 „Трійняк“ на осн. Пляята, 18·40 Концерт гармоністів, 19·00 Відчит, 19·10 Всячина, 19·30 Вибрані думки, 19·52 Концерт симф. орхестри, спів, 21·00 „Мехіканське місто богів“, 21·15 На веселій львівській хвилі, 22·15, 22·30 Спортові вістки, 22·30, 23·20 Танкова музика з Льондону.

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові долар у приватних оборотах 5·26 зол.

На сьогоднішній варшавській біржі нотовано такі курси: Льондон 27·20, Париж 34·95, Берлін 208·05, Ціріх 171·45, Амстердам 358·60, Прага 22·00, Міляно 45·05, Бельгія 123·75, Стокгольм 140·30, Нюйорк кабель 5.28, Нюйорк чеки 5·27 і пів.

Збіже.

Жито 15·10—15·25. Інші ціни незмінені. Обороти в пшениці, житі й висівках по досі нотованих цінах.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 20. IV. масло 2·70, молоко —·16, сметану —·80, яйця 2·30—2·35.

Тенденція на масло і яйця слаба, на молоко і сметану сильна.

Подяка.

По втраті нашого найдорожчого Батька і Дідуня **бл. п. Карла Шипайла** емер. радника вищого краєвого суду і адвоката померлого в Коломиї дня 31. березня 1934 р., складаємо оцим найщирішу подяку всім тим, що віддали Покійному останню прислугу, а для нас в тім тяжкім смутку поспішили зі словами співчуття й потіхи. Зосібна дякуємо Всечеснішому Духовенству за відправу похоронного обряду під проводом о. Пралата Русина і за його прощальну проповідь. Також дякуємо Вп. д-рові Турянському за прощальні слова над могилою в імені коломийської делеґатури С. У. А.; дякуємо також хорові під проводом Вп. Директора Рубінґера і д-ра Ставничого за звеличання похоронів своєю піснею, вкінці дякуємо всім приятелям, знайомим і численному громадянству за проводи тлінних останків Покійного на вічний спочинок.

Діти й внуки.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори читальні „Просвіти“ Львів—середмістє відбудуться в неділю 29. IV. н. р. в год. 6. веч. у власній домівці Ринок 10. II. п. На випадок браку приписаної скількости членів, збори відбудуться годину пізніше.

Виділ.

ПЕРШЕ ОГОЛОШЕННЯ.

УПРАВА
Товариства взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“ у Львові

повідомляє, що XL. Звичайні Загальні Збори відбудуться в четвер дня 24. травня 1934. в год. 10-ій рано у власній салі Товариства у Львові, при вул. Руській ч. 20 з таким порядком нарад:

1) Відкриття Загальних Зборів.
2) Відчитання протоколу XXXIX Загальних Зборів дня 27. квітня 1933.
3) Звіт Управи з діяльности і замкнення рахунків за XLI. адміністраційний рік (1933):
   а) Відділу обезпечень від огню.
   б) Відділу обезпечень від крадежі з вломом.
4) Звіт Надзірної Ради з внеском на затвердження білянсу і рахунку зисків і втрат та на уділення абсолюторії Управі за XLI. адміністраційний рік (1933).
5) Внесення Надзірної Ради в справі:
   а) покриття білянсового недобору Відділу обезпечень від огню і ужиття надвишки Відділу обезпечень від крадежи з вломом.
   б) в справі зміни § 1. статуту згідно з нижче поданим змістом.
6) Вибори:
   а) 4 членів Надзірної Ради на три роки (§ 34. статуту).
   б) 3 заступників членів Надзірної Ради на один рік (§ 35. статуту).
7) Означення винагороди для членів Надзірної Ради (§ 32. т. 5. статуту).
8) Інтерпеляції членів.

До повищого порядку нарад може ⅕ частина представників зголосити додаткові справи, які мали би бути поміщені на деннім порядку нарад, однак також жадання поміщення окремих справ на порядку дня треба зголосити Управі Товариства не пізніше як на 14 днів перед речинцем Загальних Зборів.

Проєктована зміна статуту:

В § 1. при кінці помістити такий додатковий уступ:

„Товариство приймає також у відділах безпосередно ведених обезпечення в коасекурацію, одначе притому сума обезпечень заключених в поодиноких відділах за оплатою сталих премій, не може переступати 10% збірки премій в тих відділах. Обезпечаючі за оплатою сталої премії не є членами Товариства.

XXXVI. Звичайні Загальні Збори
Кооперативного Банку „ДНІСТЕР“
Товариства з обмеженою порукою у Львові

відбудуться в четвер дня 24. травня 1934. в год. 4-ій пополудні в салі Товариства взаїмних обезпечень „Дністер“ у Львові при вул. Руській ч. 20, з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з XXXV. Звичайних Загальних Зборів з дня 27 квітня 1933.
2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради з діяльности і замкнення рахунків за XXXVIII. адмін. рік (1933).
3) Звіт Надзірної Ради з внеском на уділення абсолюторії Управі Товариства за XXXVIII. адмін. рік (1933).
4) Внесення Надзірної Ради:
   а) в справі розділу надвишки за 1933 рік в квоті зол. 29.390·34;
   б) в справі визначення найвищої квоти кредиту, яку може Товариство уділити одному членові;
   в) в справі визначення найвищої суми зобовязань Товариства.
5) Інтерпеляції членів.

НАДЗІРНА РАДА:
Роман Сосновський,
предсідник

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ЛІТНІ шкільні відзнаки, гафтовані **кропи**, найновіші **пліси**, монограми, прорпці, декатиза. — **Заведення Гафтів.** Академічна 22. І. п. 23/22 2—5

САЛЯ з кількома убікаціями на клюб, касино, позичкову касу, товариство, бюра з маґазинами чи на торговельні ціли, промислові або наукові до винайму. Львів. Фрідріхів 5. 7/56 1—2

НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Товариства „Руський Народний Дім“ у Бучачі відбудуться у четвер, дня 3. травня 1934 р. в год. 3-ій поп. в домівці Т-ва „Бесіда“ у Бучачі із таким порядком нарад:

1. Відкриття Зборів і вибір Президії.
2. Відчитання протоколу з поп. Заг. Зборів.
3. Звіт з діяльности Виділу.
4. Звіт Контрольної Комісії та уділення абсолюторії уступаючому Виділові.
5. Вибір нових властей Т-ва.
6. Зміни деяких §§. статуту.
7. Устаталення членської вкладки.
8. Внески та директиви.

Повідомляючи про це всіх членів, взиває до погодовної участи в Зборах.

Виділ.

Виділ Окружнього Відділу Укр. Лікарського Товариства в Коломиї

подає до відома своїх членів, що II. Загальні Збори Відділу відбудуться з домівці Відділу при Амбулаторії Укр. Гіґієн. Товариства в Коломиї вул. Красінського ч. 13. в неділю, 6. травня 1934 в год. 11-ій передполуднем з отсим денним порядком:

I. частина:
1) Відчитання і принятття протоколу з Основних Зборів з 5. березня 1933;
2) Звіт Виділу з діяльности за р. 1933;
3) Звіт Контрольної Комісії і уділення Виділові абсолюторії;
4) Вибір нового Виділу;
5) Внески і запити.

II. частина.
Реферат п. д-ра Миколи Гнатчука про: „Pyorrhoea alveolaris“

Приявність всіх П. Т. Членів є безумовно конечна.

За Виділ:
Др. Олександер Козакевич голова
Др. Микола Гнатчук справник

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО“.

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.35
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках . „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. 450·—
„ „ 1/2 . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10